

Foto's: MF boerderij de Cinquant; de zorgtak

Maatschappelijke effecten van de multifunctionele landbouw

Tactiek voor de ondernemer

Ondernemers in de multifunctionele landbouw hebben vaak een uitgebreid verhaal over de prestaties, de diensten en de waarde van hun bedrijf. Dat deze diensten een maatschappelijke meerwaarde hebben, wordt breed erkend. Maar het goed beschrijven en uitleggen van die maatschappelijke meerwaarde wordt door veel ondernemers als lastig ervaren.

Elke ondernemer komt in situaties terecht waarin tekst en uitleg wordt gevraagd over zijn bedrijf. Met regelmaat houdt de ondernemer daarom een verhaal over zijn bedrijf voor stakeholders. Dat geldt ook voor de ondernemer in de multifunctionele landbouw. Wageningen UR (PPO Lelystad en ASG) heeft in samenwerking met deelnemers aan het netwerk WaardeWerken de MAatschappelijke Effect Rapportage (MAER) ontwikkeld. Deze bedrijfsscan neemt de ondernemer bij de hand in het beschrijven van de maatschappelijke meerwaarde van het bedrijf. De MAER kan ondernemers helpen bij het geaccepteerd krijgen van hun plannen. Onlangs is een publicatie verschenen, waarin een versie voor de gemeente als 'stakeholder' is uitgewerkt.

Maatschappelijke meerwaarde

Elk landbouwbedrijf vertegenwoordigt een maatschappelijke meerwaarde. Naast de primaire producten beheert de landbouw een stuk landschap en natuur en draagt bij aan de (regionale) economie. De biologische landbouw is daar bewuster mee bezig en doet er vaak een schepje bovenop. Op biologische bedrijven komen vaak meer mensen over de vloer, bijvoorbeeld tijdens open dagen; bovendien werken er meer mensen. Dit draagt onder andere bij aan educatie, bewustwording, sociale cohesie en de lokale economie. Multifunctionele landbouw gaat daarnaast nog een stap verder en heeft maatschappelijke diensten tot bedrijfsactiviteit ontwikkeld. Een zorgboerderij is bijvoorbeeld van waarde vanwege de bijdrage aan de zorgtaak van de gemeente, de bijdrage aan behoud en herstel van natuur en landschap en de bijdrage aan de lokale economie.

Bij veel gemeenten is het een tamelijk onbekende bedrijfstak; verbrede ondernemers vallen vaak tussen de wal en het schip van de bestaande regels en procedures. De verbrede tak wordt bijvoorbeeld gezien als strijdig met het bestemmingsplan landbouw. De nieuwe tak zal vaak leiden tot meer bezoekers van het bedrijf. De plannen worden dan door het 'loket verkeer en vervoer' afgerekend op de extra verkeersstroom, terwijl de meerwaarde van dit

“De MAER kan ons helpen om een goed overzicht te krijgen in wat het bedrijf de gemeente te bieden heeft”
(Beleidsmedewerkers gemeente Hoogeveen).

bedrijf bij de loketten zorg, onderwijs, werk en inkomen onderbelicht blijft.

Om de bruikbaarheid van de MAER te toetsen, zijn twee beleidsverantwoordelijken van de gemeente Hoogeveen geïnterviewd. “Wij stimuleren de ontwikkeling van multifunctionele landbouw in ons buitengebied en stellen ons welwillend en creatief op als het gaat om toepassing van regels en procedures. De MAER kan ons helpen om een goed overzicht te krijgen in wat het bedrijf de gemeente te bieden heeft.”

Tactisch hulpmiddel voor ondernemers

De MAER is ter illustratie uitgewerkt om de ondernemer te helpen in een traject met de gemeente. Het bestaat uit:

- een stappenplan om de eisen en wensen van de omwonenden en de gemeente helder te krijgen en om draagvlak te organiseren
- een invulschema om systematisch de maatschappelijke meerwaarde te omschrijven.

Het doorlopen van de MAER resulteert in een tekst die kan worden toegevoegd als hoofdstuk ‘Maatschappelijke meerwaarde’ aan het gebruikelijke ondernemersplan. In de scan worden ‘rapportcijfers’ toegekend aan de effecten (positief en negatief) en de compenserende maatregelen die per thema zijn genomen. Dit levert een samenvattende diagram op van de maatschappelijke meerwaarde van het bedrijf (voorbeeld: zie figuur).

De MAER gaat niet uit van de prestaties en de capaciteiten van de ondernemer en zijn bedrijf, maar redeneert vanuit de wensen en eisen vanuit de omgeving Van buiten naar binnen dus in plaats van andersom. Dit maakt de MAER een krachtig hulpmiddel om de gemeente te overtuigen. ■

WERKEN MET DE MAER

Ter illustratie volgt hier een fictief voorbeeld van een ondernemer die verkoop aan huis als verbrede tak wil opstarten. De ondernemer moet zich afvragen waar het bedrijf mee te maken krijgt en waar het op kan inspelen. Een belangrijke stap is vervolgens het organiseren van draagvlak bij de gemeente, zowel politiek (de raadsfracties en wethouders) als bestuurlijk (de handhavers). De voor dit voorbeeld belangrijkste thema's uit de MAER 'Natuur en landschap', 'Milieu, water en hinder', 'Verkeer', 'Recreatie' en 'Regionale economie' worden uitgebreid en zoveel mogelijk voorzien van cijfers uitgewerkt. Omdat de ondernemer plannen heeft om af en toe schoolklassen uit te nodigen, doorloopt hij ook het thema 'Educatie'.

Het bedrijf in het voorbeeld ligt aan een fietsknooppunt. Het kopen van streekproducten is een leuke onderbreking van een fietstochtje. De gemeente wil graag een aantrekkelijk gebied zijn voor wandelaars en fietsers uit de regio. Het bedrijf kan daarom 'scoren' met het invullen van het thema 'Recreatie'. Een negatief aspect kan zijn dat de huisverkoop recreanten aantrekt, terwijl het bedrijf niet op recreatie is ingericht.

Gevraagd wordt verder het hele verhaal te onderbouwen met het bedrag wat specifiek voor recreatie wordt geïnvesteerd en met verwachte aantallen klanten. Ook wordt er nog gevraagd naar het type verkeer, of de inpassing in de infrastructuur.

Op deze wijze zijn alle thema's, die hier van belang zijn, doorlopen. De ondernemer wordt gevraagd om de maatschappelijke effecten uit te drukken in een 'rapportcijfer'. Dit geldt voor de positieve, maar ook voor de negatieve effecten die overblijven na compenserende maatregelen. Zo sprokkelt de ondernemer de ingrediënten voor het hoofdstuk 'Maatschappelijke Meerwaarde' in het ondernemingsplan bijelkaar. De uiteindelijke versie komt tot stand na bespreking met omwonenden en de betrokkenen bij de gemeente.

Provinciale beleidsvelden	Gemeentelijke beleidsvelden	Thema's in deze MAER
Natuur en Landschap		1. Natuur en landschap
Milieu en water	Milieu en veiligheid	2. Milieu en water
Verkeer en vervoer	Verkeer en vervoer	3. Verkeer
Wonen, zorg en welzijn	Welzijn, onderwijs en zorg	4. Zorg- en kinderopvangtaak van de gemeente 5. Educatie
Toerisme en recreatie	Cultuur en recreatie	6. Archeologie, cultuurhistorie en architectuur 7. Recreatie
Ondernemen en werken	Werk en inkomen	8. Regionale economie en arbeidsvoorziening

Rondomcommunicatie, Utrecht